
8 KATALOGIMI

Në këtë kapitull përshkruhen udhëzimet e përgjithshme dhe sqarimet e tjera në lidhje me katalogimin në sistemin COBISS. Përshkruhen edhe procedurat elementare me regjistrimet bibliografike, siç janë: shkarkimi i regjistrimeve, krijimi i regjistrimeve (nga fillimi ose me shndërrimin e regjistrimeve të ngjashme), redaktimin e regjistrimeve ekzistuese, zgjidhja e problemit me regjistrimet dublikatë etj. Puna me regjistrimet bibliografike bëhet në ndërfaqen për katalogim (shih kap. 3).

Kataloguesit në bibliotekat, të cilat bashkëpunojnë në sistemin e katalogimit të përbashkët COBISS, janë përgjegjës, që të dhënat në regjistrimet bibliografike të jenë të sakta, ndërsa regjistrimet të bëhen në përputhje me rregullat e katalogimit. Kjo veçanërisht vlenë për regjistrimet, të cilat bibliotekat i krijojnë në COBIB ose bëjnë përmirësimin apo përditësimin e tyre. Këto regjistrime mund të përdoren (me ndërhyrje minimale në to) edhe nga bibliotekat e tjera në sistem, vetëm nëse kanë cilësinë e duhur. E njëjta gjë vlenë edhe për regjistrimet përkatëse të njësuara.

Për regjistrimet në COBIB vlejnjë këto rregulla:

- Regjistrimet duhet të jenë të krijuara në përputhje me nivelin e duhur të përshkrimit bibliografik.
- Regjistrimet nuk duhet të përmbajnë të dhëna të rëndësishme lokale.
- Emërtimet në regjistrim duhet të verifikohen në bazën e duhur të njësuar të të dhënave si dhe sipas nevojës apo varësisht nga autorizimi, të kryhet edhe puna në regjistrimet e njësuara, që janë të lidhura me regjistrimet bibliografike.
- Në regjistrime nuk duhet të ndryshohen apo të fshihen të dhënat me vlerë. Përmirësohen ose fshihen vetëm gabimet e qarta. Nëse keni dyshime nëse ndonjë e dhënë është e sakt apo jo, konsultohuni me insitucionin kompetent kombëtar.¹
- Regjistrimi nuk mund të ndryshohet në një regjistrim për entitetin tjetër bibliografik. Në qoftë se, nga të dhënat në regjistrim nuk është mjaftueshëm e qartë, nëse bëhet fjalë për regjistrimin për të njëjtin burim bibliografik apo jo, konsultohuni me bibliotekën që e ka krijuar

¹ Në sistemin COBISS.SI të tillë janë Biblioteka Kombëtare dhe Universitare dhe IZUM-i.

regjistrimin dhe së bashku verifikoni të dhënat. Nëse arrini në përfundim, se regjistrimi nuk është për të njëjtin burim, krijoni regjistrim të ri, në të kundërtën regjistrimin ekzistues përmirësojeni ose plotësojeni (nëse është e nevojshme) siç duhet.

- Në regjistrimin, të cilin e keni krijuar me shndërrim të regjistrimit të ngjashëm, duhet shndërruar të dhënat në të gjitha fushat përkatëse. Të dhënat duhet të reflektojnë burimin bibliografik, të cilin e përshkruani.
- Regjistrimin, të cilin e keni shkarkuar nga baza e huaj bibliografike e të dhënave, nuk mund ta ndryshoni në një regjistrim për entitetin tjetër bibliografik. Por duhet ta redaktoni në mënyrën e duhur (p.sh. fushat, që duhet të jenë në gjuhën e katalogimit) dhe sipas nevojës ta plotësoni.
- Regjistrimin për burimin bibliografik në shumë vëllime nuk mund ta ndryshoni në regjistrimin për një vëllim dhe anasjelltas.

Te katalogimi në sistemet COBISS përdoren standardet për katalogim, të përcaktuara në nivel ndërkombëtar, si dhe udhëzimet tjera kombëtare. Për të gjitha sistemet COBISS janë të përbashkëta këto dy standarde:

- *COMARC/B formati për të dhënat bibliografike*²
- *COMARC/A formati për të dhënat e njësuara*³

Në sistemet COBISS, që përdorin shkrimin cirilik, të dhënat mund të shënohen në shkrim cirilik, latin ose kombinimi i të dy shkrimeve. Në të gjitha sistemet tjera COBISS të dhënat shënohen në shkrim latin. Shih kap. 13.

Për shënimin e të dhënave për burimet bibliografike në shkrim jolatin, në sistemet COBISS përdoren sisteme të ndryshme, të përcaktuara në nivel kombëtar, për transliterim apo transkriptim.

Regjistrimet për burimet bibliografike, me të cilat bibliotekat kontribuojnë në COBIB, duhet të përmbajnë të dhëna sa më të plota. Prandaj rekomandohet, që te krijimi i regjistrimit të ri ose te redaktimi i regjistrimit ekzistues pos të dhënave të detyrueshme të shënohen edhe të dhënat e tjera përkatëse për burimin. Pasqyra e të gjitha fushave apo nënfushave, të cilat plotësohen në regjistrimet për lloje të veçanta të burimeve bibliografike, është i dhënë në *Shtojcën A – Lista e fushave/nënfushave* në manualin *COMARC/B formati për të dhënat bibliografike*.

Nëse gjatë redaktimit të regjistrimeve ekzistuese gjeni gabime, ato i përmirësoni. Nëse kjo nuk është e mundur (p.sh. nuk keni autorizimin e duhur), konsultohuni me bibliotekën, e cila e ka krijuar regjistrimin. Nëse keni dyshime për sa i përket zgjidhjeve të pështatshme, konsultohuni me institucionin

² Formatit COMARC/B: për të dhënat bibliografike: manual për përdorues / [përgatitur nga] Instituti i shkencave së informacionit. Maribor: IZUM, 1991-. Përmes emrit të përdoruesit dhe fjalëkalimit është i disponueshëm edhe në http://izobrazevanje.izum.si/EntryFormDesktopDefault.aspx?tabid=38&type=manual&manual=Comarc_B_svn.

³ Formatit COMARC/A për të dhënat e njësuara / [përgatitur nga] Instituti i shkencave të informacionit. - Maribor: IZUM, 2008-. Përmes emrit të përdoruesit dhe fjalëkalimit është i disponueshëm edhe në http://izobrazevanje.izum.si/EntryFormDesktopDefault.aspx?tabid=38&type=manual&manual=Comarc_A_svn.

kompetent kombëtar. E njëjta procedurë përdoret edhe te regjistrimet dublikatë, për të cilat vetë nuk mund të gjeni zgjidhje.

Gjithë materiali bibliotekar, që hynë në bibliotekë ose biblioteka dëshiron të mundësoj qasje në të, kalon përmes procedurës së përpunimit bibliotekar. Është me rëndësi, që para përpunimit të verifikoni nëse për burimin bibliografik ekziston regjistrimi përkatës në bazën lokale dhe në COBIB. Nëse regjistrimi ekziston, duhet të shikoni me kujdes nëse ai ka nevojë të redaktohet ose plotësohet. Duhet gjithashtu të verifikoni, nëse në bazën lokale ose COBIB ekzistojnë disa regjistrime për të njëjtin burim bibliografik.

Në vazhdim janë dhënë disa udhëzime elementare për kërkim të efektshëm.

- Gjatë kërkimit me emra duhet patjetër të përdoret shenja për shkurtim "*".
- Nëse në botim janë disa variante të titujve, rekomandohet verifikimi i të gjithë titujve.
- Gabimet e mundshme në tituj i gjeni përmes kërkimit me fjalë (/TI) duke përdorur fjalët e veçanta të titullit. Për këtë arsye, sidomos te titujt e gjatë, edhe pyetëtori ndërtohet me kombinime të ndryshme të fjalëve.

Shembuj:

Katalogoni librin *Earthquake and volcano deformation* të autorit Paul Segall. Regjistrimi për librin ndodhet në bazën e të dhënave, por në titull ka një gabim shtypi: *Earthquike and volcano deformation*.

Te "Autor – person" shënoni *Segall, Paul**. Emërtimi për autorin është *Segall, Paul, 1954*, për këtë arsye regjistrimin e duhur do ta gjeni vetëm nëse do të përdorni shenjën për shkurtim.

Te "Titulli" shënoni *Earthquake and volcano deformation*. Regjistrimin nuk do ta gjeni, sepse në bazë titulli është me gabim shtypi. Edhe nëse e shkurtojmë, p.sh. *Earthquake and**, nuk do të merrni asnjë rezultat, sepse gabimi ndodhet në fjalën e parë të titullit. Provoni edhe me kërkimin e specializuar, me fjalë të veçanta të titullit. Kërkimi do të sjell rezultate nëse te "Pyetja për kërkim" shënoni p.sh. *AU= Segall, Paul* AND (volcano and deformation)/TI*.

Për procedurat me regjistrimet bibliografike nevojiten keto autorizime:

- CAT_A_MON – për katalogimin e përbashkët të monografive (librave) dhe krijimin e regjistrimeve të përmbeldhura dhe regjistrimeve për veprat e ekzekutuara
- CAT_B1_ART – për katalogimin e përbashkët të pjesëve përbërëse
- CAT_B2_CON – për katalogimin e përbashkët të burimeve në vazhdim
- CAT_NEWSER – për katalogimin e përbashkët të serialeve
- CAT_C_NBM – për katalogimin e përbashkët të materialeve jolibra
- CAT_D_ANT – për katalogimin e përbashkët të antikuareve
- CAT_NEWMARC21 – për shkarkimin e regjistrimeve nga Katalogu

online i Bibliotekës së Kongresit dhe bazës së të dhënave WorldCat

Me autorizimin CAT_A_MON mund të krijohen dhe redaktohen regjistrimet për monografitë e shtypura dhe monografitë elektronike me tekst, ndërsa me autorizimin CAT_B2_CON për serialet e shtypura dhe serialet elektronike me tekst. Për serialet në formën jolibër nevojiten autorizimet CAT_B2_CON dhe CAT_C_NBM.

Në vazhdim përshkruhen procedurat tipike, që zbatohen te katalogimi.

Nënkapituj:

- Regjistrimi ekziston në bazën lokale të të dhënave
- Shkarkimi i regjistrimeve
- Krijimi i regjistrimeve
- Redaktimi dhe plotësimi i regjistrimeve
- Regjistrimet dublikatë
- Regjistrimet lokale